

ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ СЕЛА СТРИЖАВКА ВІННИЦЬКОГО РАЙОНУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі досліджено походження назв населеного пункту Стрижавка Вінницького району Вінницької області – топонімів «Стрижавка», «Славне» та ін. Відображено коротку історію селища від першої згадки до сьогодення. Подано хронологічну зміну назви населеного пункту.

Ключові слова: топонім, назва, населений пункт, Стрижавка, Славне.

Abstract

The origin of the names of the settlement Stryzhavka of Vinnytsia district of Vinnytsia region - toponyms "Stryzhavka", "Slavne" and others is investigated in the work. The short history of the village from the first mention to the present is reflected. A chronological change of the name of the settlement is given.

Key words: toponym, name, settlement, Strizhavka, Slavne.

Вступ

Сьогодні, коли національно-культурне відродження нашого народу в незалежній Українській державі стало реальністю, зростає інтерес до історичного краєзнавства. Очевидно, що без знання рідного краю годі говорити про національну гідність, самовідданість, національний менталітет. Святе відчуття Батьківщини і рідної землі починається саме з рідного краю, свого села чи міста, вулиці, своєї домівки, де людина народилась і виросла, де пройшло її дитинство.

Метою роботи є дослідження походження топонімів «Стрижавка», «Славне».

Результати дослідження

Історія селища міського типу Стрижавки сягає у глибоку давнину. Виникло поселення на правому березі річки Південного Бугу (рис. 1). Селище розташоване на мальовничому Подільському плато, на північний схід Вінницької області.

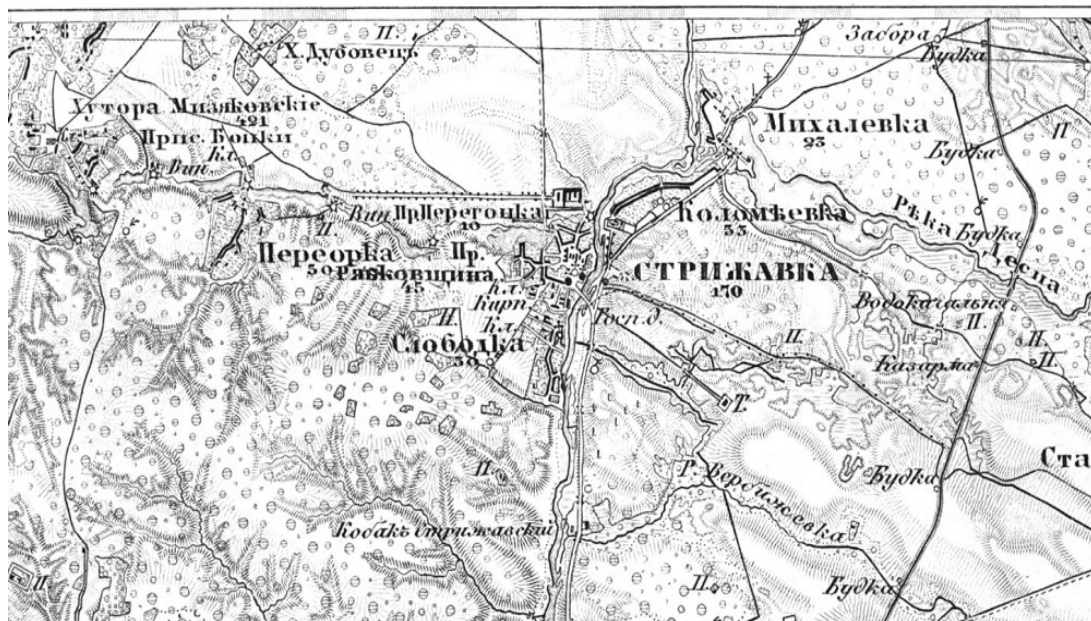

Рис. 1. Стрижавка на [карті Шуберта](#) (1868 р.).

За різними джерелами (легендами і переказами, археологічними розкопками), поселення Стрижавка було засноване в 1202 році і спочатку називалось Нижній Божській. Із середини XIII ст. згадане поселення міняє назву на Надбіжжя, очевидно, від річки Південний Буг.

Історики приписують виникнення Надбіжжя до 1202 року, а саме, 6-7 липня. Тому свято Івана Купала 7 липня стрижавці вважають датою народження свого селища. Є й інша позиція: день народження Стрижавки відзначати 28 серпня, у престольне свято, саме цього дня тут було відкрито православну церкву [1, с. 13].

У працях дослідників-істориків В. Молчановського та В. Д. Отамановського є згадки про Стрижавку. Вони дійшли висновку, що Стрижавка, як і Вінниця, була заснована в середині XIV ст. Це є підставою стверджувати, що Стрижавка була заснована 1352 року.

Проте топонім «Стрижавка» зафіксовано значно пізніше. Етапи зміни топоніма можна подати таким чином:

1. Перша, початкова назва – Нижній Божській – вживалася до 1224 року, згідно з твердженням М. Молчановського. Того ж року половці здійснили свій останній похід у Східне Поділля. Вони знищили і спалили дотла майже всі городища Поділля, а також і поселення Нижній Божській.
2. На руїнах розпочалась відбудова нового поселення. Виникає новий топонім – Надбіжжя, з кінця першої половини XIV ст. Річку Буг слов'яни називали Богом, тому й назва «Надбожжя» («Надбіжжя»).
3. Стризовка – з другої половини XV ст., пізніше Стрижевка – від назви фортеці Дмитрія Стрижевського [2].
4. Стрижавка, топонім у сучасному звучанні, почали вживати з початку XVII ст (із 1604 р.).

«Із 1667 до 1917 року у Стрижавці проживала династія Грохольських – від Міхала та його дружини Анни Радзимінської до Тадеуша Грохольського, який емігрував до Польщі наприкінці жовтня 1917 року. Власниками маєтку в містечку також були магнати та шляхтичі Потоцькі, Моравські» [1, с. 79-80].

Через Стрижавку протікає річка Південний Буг, розділяючи її сучасну територію навпіл. Селище складається з п'яти частин – центру і прилеглих до нього Садибів, Грабів, Слободи Стрижавської, сіл Славного та Коло-Михайлівки.

Славне розташоване поблизу соснового лісу на березі річки Десенки. Чому Славне? Справа в тому, що природа тут надзвичайно мальовнича, пейзажі приваблювали перших поселенців. 1968 року з'явилися окремі господарства-господи без будь-якої назви. Люди селились, адже були задоволені сприятливими природними умовами та гарними краєвидами. Згодом почали називати цей куток «Славним», даючи таким чином свою оцінку цій території. Назви вулиць теж відповідні: Тиха, Сонячна, Зоологічна. Сьогодні мешканців побільшало, є громадський транспорт, тому й досі Славне таки славне.

Висновки

Походження назви селища Стрижавка є відображенням історії та географічної специфіки цього населеного пункту. Перспективним є вивчення походження назв вулиць та інших топонімів смт Стрижавки, що дасть змогу увиразнити краєзнавчу картину нашого регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Діденко В. І. Стрижавка – перлина Північно-Східного Поділля : історично-документальний нарис. – Вінниця : серія «Ми – вінничани» : 2002. – 199 с.
2. Стрижавка (смт) : [електронний ресурс]. Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0_\(%D1%81%D0%BC%D1%82\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0_(%D1%81%D0%BC%D1%82)).

Ворониук Віра Олегівна — студентка групи ІАКІТ-196, факультету комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail : veravoroniuk18@gmail.com;

Науковий керівник: **Радомська Людмила Анатоліївна** — кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Voroniuk Vira Olehivna — Department of Automation and computer-integrated technologies, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : veravoroniuk18@gmail.com;

Supervisor: **Radomska Liudmyla Anatoliyivna** — Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of the Department of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.